

Borůvka, Otakar: About Otakar Borůvka

Vítězslav Novák; Bedřich Půža; Petra Šarmanová
Vzpomínka na profesora Otakara Borůvku

Univerzitní noviny, roč. 3, č. 5/96, 1996, 19-20

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/500391>

Terms of use:

© Masarykova univerzita, 1996

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library*
<http://dml.cz>

ké, psychické a sociologické. Českého posluchače zejména zaujme, že francouzské právo upravuje důkladně tzv. předoddavkové řízení, institut u nás historicky překonaných ohlášek, povinnost snoubenců podrobit se před uzavřením manželství zdravotní prohlídce atd. Je s podivem, že sňatečná způsobilost francouzských dívek počíná dovršením 15 let. Je záviděníhodné, že francouzské právo reguluje i problematiku vad právního úkonu, kterým se manželství zakládá, zejména problematiku nesvobody vůle.

Další část přednášky byla věnována vztahům mezi manžely. Původní znění příslušných ustanovení *Code civil* předpokládalo podle doslovného překladu citátu přednášejícího „imbecilitu manželky“ a zakládalo nerovnost muže a ženy jak v osobních, tak majetkových vztazích. Profesor Olivier považuje za významný počin francouzského zákonodárce odstranění zmíněné nerovnosti, ke které docházelo velmi pozvolna, v šedesátých až osmdesátých letech našeho století. Úplné rovnosti mezi mužem a ženou bylo docíleno až v roce 1985! Budiž

připomenuto, že v našem prostředí byla rovnoprávnost muže a ženy garantována již v roce 1948 Ústavou 9. května a roku následujícího zákonem o právu rodinném.

Velmi přínosné bylo pojednání o smlouvách mezi manžely, majetkových společenstvích manželů a systému oddělených majetků manželů, zejména s ohledem na výše zmíněné legislativní záměry.

Přednášející se zmínil také o právní ochraně tzv. rodinného obydlí, jehož ochranu můžeme vysledovat i v zákonodárství mnoha dalších zemí západní Evropy, která respektují doporučení Rady Evropy v této oblasti.

Poslední část přednášky byla věnována zániku manželství, zejména na problematice rozvodu. Přednášející poukázal na skutečnost, že právní úprava rozvodu je ve Francii výsledkem složitého historického vývoje, který navazoval na nerozlučitelnost manželství a nerovnost muže a ženy ve svazku manželském. Profesor Olivier vymezil tři koncepcce rozvodu známé současnému francouzskému právu, tj. rozvod na základě viny, rozvod na základě tzv.

kvalifikovaného rozvratu a zrušení manželského soužití a rozvod na základě dohody manželů, a pohovořil na téma tzv. neúplného rozvodu, tj. rozvodu od stolu a lože. V souvislosti se základními informacemi o této velmi složité problematice poukázal přednášející i na tzv. tvrdostní klauzuli chránící „slabšího“ partnera, jejíž existence může vést k tomu, že soud manželství nerozvede. V souvislosti s rozvodem manželství bylo poukázáno také na následky rozvodu, zejména na institut výživného a tzv. kompenzační platby. Přednášející konstatoval, že v praxi jsou tyto platby většinou poukazovány ve prospěch ženy, která je „vždy nevinná“.

Za zmínku stojí také informace, že v roce 1993 byl institut soudce ve věcech manželských nahrazen soudcem věcí rodinných nebo-li rodinným soudcem.

Závěrem lze dodat, že přednášející provedl syntézu teorie i praxe včetně historických souvislostí. Svě posluchače zaujal nejen obsahem své přednášky, ale také dynamickým přednesem a živou gestikulací. Škoda, že nezbyl čas na dotazy.

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Vzpomínka na profesora Otakara Borůvku

Desátý květen býval v minulých letech pro matematiky z brněnských vysokých škol vzácnou a vítanou

stavující zcela nový metodický přístup ke studiu tzv. algebraických prostorů s operátory, jejichž jednou

VÍTĚZSLAV NOVÁK – BEDŘICH PŮŽA – PETRA ŠARMANOVÁ

příležitostí k setkání s osobností zcela výjimečných kvalit vědeckých i hluboce lidských. Desátého května jsme chodili blahopřát panu profesorovi Otakarovi Borůvkovi. A vždy znovu jsme přítom obdivovali jeho duševní potenciál, bystrost jeho úsudku i vitalitu, již měl na rozdávání i přes zhoršující se zdravotní stav, v jehož důsledku byl v posledních letech zcela odkázán na pomoc jiných osob. Jeho intelektuální kapacita byla skutečně mimořádná: vždyť ještě ve svých devadesáti letech vytvořil a prezentoval originální a vysoce abstraktní teorii před-

z možných reprezentací je právě Borůvkova algebraická teorie bloků diferenciálních rovnic, tedy téma aktuální a u nás i ve světě intenzivně pěstované. V letošním roce poprvé na pana profesora pouze vzpomínáme. Otakar Borůvka, tento vynikající představitel Masarykovy univerzity a vědec světového jména, jeden z největších českých matematiků všech dob, zemřel 22. července loňského roku. Letos by se byl dožil devadesáti sedmi let.

Při příležitosti jeho nedožitých narozenin vychází v edici „Nadace Universitas Masarykiana – Edice

Osobnosti“ monografie *Otakar Borůvka*. Její základ tvoří vyprávění pana profesora o svém životním poslání... A nám dovolte připomenout si s vámi jeho moudrost několika útržky posledních rozhovorů při dokončování této publikace:

„Chtěl bych vzpomínat na skutečnosti, které byly v mém životě podstatné nejen pro mne osobně, ale hlavně pro matematiku i pro budoucí matematickou generaci:

Před každým vážnějším úkolem pečlivě a svědomitě zkoumám, jak bych jej nejlépe vyplnil, a když najdu řešení, provedu jej, jak nejlépe dovedu podle svého nejlepšího svědomí a svědomí a svých sil. Úspěchy považuji za přirozené důsledky svého jednání a nepřipisuji jim zvláštní důležitost. Neúspěchy pokládám za projevy složitosti života a беру si z nich poučení. Avšak nikdy nelituji svých rozhodnutí, protože jsem v každém okamžiku jednal, jak nejlépe jsem dovedl.

Prof. RNDr. Otakar Borůvka, DrSc. (1899–1995).

Vždycky jsem se snažil dodržovat pravidlo, že o každém výsledku je třeba pochybovat, dokud se jeho

pravdivost nepotvrdí důkazem. Asi bych se neměl tohoto pravidla vzdát ani na sklonku života.

Letos v květnu jsem oslavil své šestadevadesáté narozeniny, což je hodně, ale ne nejvíc, a já nechci, aby moje vzpomínání vyznívalo jako nějaký nekrolog nad léty minulými, nad jedním z životů kteréhokoliv z nás. A možná právě proto, že nikdo z nás neví, který den bude jeho dnem posledním, jsem se snažil vědomě a podle svých sil v každém z nich naplno žít a pracovat. Tak jako žili moji učitelé – Matyáš Lerch, Ladislav Seifert a Eduard Čech. Dali mi mnoho, a tak i já cítím povinnost co nejvíc z toho předat mladé nadané generaci. Oni vždycky stranili nadaným a pilným, to bylo jejich a posléze i moje kredo: na koně vás posadím, ale jet musíte sami!“

Z AKADEMICKÉHO ŽIVOTA

Uvedení knihy Václava Klause *Mezi minulostí a budoucností*

Masarykova univerzita prožila v úterý 23. dubna 1996 nevšední den. V Auditoriu Maximu uvítala

KAREL LINHART

u příležitosti slavnostního uvedení knihy *Mezi minulostí a budoucností: Filozofické a humanologické úvahy a eseje* (3. svazek edice „Nadace Universitas Masarykiana – Edice Heureka“) vzácné hosty – autora knihy Prof. Ing. Václava Klause a ilustrátora knihy akademického malíře a grafika Adolfa Borna.

Setkání s nimi bylo skutečným radostným zážitkem, umocněným ještě tím, že nezavítali do Brna na naši univerzitu poprvé.

Předseda Nadace Universitas Masarykiana Prof. PhDr. Jaroslav Malina, DrSc., přiblížil účastníkům záměry a poslání nadace, která v ediční činnosti umožňuje také přiblížit a zpřístupnit veřejnosti významná díla tvůrčích osobností. Představil pak Klausovu publikaci.

Z přednesených Malinových myšlenek vyjímáme zdůraznění skutečnosti, že jde o tvořivý čin, integrující obecnější politické, filozofické, ekonomické a humanologické aspekty pohledu na dynamicky se utvářející svět. Kniha je současně dílem osobnosti politického, ekonomického a kulturního světa, jež uvažuje o důležitých směrech utváření české pospolitosti i o její budoucnosti. Klausova práce uplatňuje moderní vědecké poznání a využívá bohaté a již nejednou praxí osvědčené zkušenosti. Předkládá své závěry a řešení nikoliv jako danost, ale jako koncept pro diskusi. Požádal pak profesora Václava Klause, aby pohovořil o vlastní literární práci.

Václav Klaus ve svém vystoupení poděkoval za příležitost promluvit a zejména za to, že kniha vznikla. Sympatická byla autorova upřímnost, se kterou zdůraznil, že kdyby *nebylo profesora Maliny, který její vydání inicioval a vydavatelskou péčí všemožně podporoval, nebyla by kniha vznikla.*

Autor poznamenal, že o knížce se patrně nemá příliš mluvit, mnohem důležitější je ji číst. Téma vztahů mezi minulostí a budoucností však autora mimořádně zajímá a trápí, není pro něj umělým problémem či příležitostí k zamýšlení, odtažitému od života. Jako ukázkou toho, že Václav Klaus tímto problémem žije, objasnil i okolnosti samotného původu názvu práce. Vypůjčil si jej totiž z vlastního projevu, který 2. května loňského roku přednesl na Harvardské univerzitě v americkém Bostonu. Dovodil, že není tak těžké znát modelové světy. Známe modelový svět, který nechceme a víme o ideálu, který bychom si představovali a přáli. Obtížná je právě ona *mezifáze, období mezi minulostí a budoucností*, název práce proto není nahodile na efekt vykonstruován, ani není bezobsažný.

V naší zemi je dosti těch, kteří se sebedefinují v minulosti. To je poměrně snadné, právě tak jako pouhé vytváření vizí budoucnosti. Realita je ovšem složitější a bohatší. *Právě o tom je ta kniha.*

V loňském roce vyšla Klausova knížka v některých aspektech obdobná. (Prof. Klaus však dodal, že však ne tak pěkně vypravená a hezká, byl by ale nerad, kdyby pracovníky, kteří se o její vydání starali, jeho poznámka snad mrzela.) Zmíněná kniha vznikala v průběhu pětiletého období a byla určitým shrnutím ekonomických úvah. Publikace *Mezi minulostí a budoucností: Filozofické a humanologické úvahy a eseje* je v základním *zaměření jiná*. Není orientována na ekonomické problémy, i když jistého paradigmatu uvažování se žádný autor pravděpodobně úplně nemůže zbavit. Prof. Klaus pak (opět velmi upřímně) prohlásil, že považuje za urážlivé, je-li mu občas podsouván jakýsi jednostranný pohled ekonomie „s klapkami na očích“, který nevidí, či nechce vidět svět z širšího hlediska. Také práce *Mezi minulostí a budoucností* je dokladem uplatnění jiné logiky a konceptu. Nepředstavuje ovšem konzistentní text, psaný v podmínkách autora jakoby uzavřeného do proslulé věže ze